

Командна робота

Тренувальне заняття, 12 квітня 2014 р.

Заняття проходило в режимі колективного розв'язування та обговорення задач. Спершу учасники тренування розділилися на дві команди з чотирьох і п'яти людей. Командам роздали по дві задачі, причому задачі для команд були різними. Учасники мали годину, щоб розв'язати обидві задачі. Якщо за годину одну чи обидві задачі не було розв'язано, команда отримувала підказки і ще пів-години, щоб таки розібратися зі своїми задачами до кінця. Після того як учасники впоралися зі своїми задачами, вони мали змогу ознайомитися з задачами іншої команди. Далі учасники (по дві різних людини від команди) по черзі якомога детальніше розповідали біля дошки розв'язання своїх задач.

1.1. Питання

У лінгвістиці прийнято розрізняти кілька типів питань. Зокрема, виділяють так звані «загальні питання» — питання, на які можна відповісти «так» або «ні». Далі подано приклади для трьох різних груп загальних питань:

①

Усе гаразд?

Ви будете платити в гривнях?

Твій син теж брюнет?

Ну все, я можу йти?

Це Мишко дзвонив?

Я нормально виглядаю?

②

Є охочі виступити?

Мені дзвонили, поки мене не було?

Новини є?

Даруйте, це ви мене шукали?

Ти маєш мрію?

У тебе що-небудь болить?

③

Його сестра заміжня?

Він шульга?

Ви на свинку хворіли?

Ти розв'язав цю задачу?

Зі ста задача буде?

У вас зошити в клітинку є?

Завдання 1. Поясніть, який принцип використано у цій класифікації загальних питань.

Завдання 2. Для кожного з нижченаведених питань укажіть, до якої з груп його слід віднести. Якщо для якихось питань можливі кілька варіантів, відзначте це.

- Ви чай із цукром п'єте?
- Ти придумала, що тобі подарувати?
- Ви читали «Мертві душі»?
- У вас двокімнатна квартира?
- Заборонені предмети везете?
- Щось трапилось?
- Сьогодні середа?

Завдання 3. Придумайте ще по одному питанню кожного з трьох типів.

1.2. Азербайджанська мова

Нижче наведено форми азербайджанського дієслова з перекладом українською:

1. бахмаг — *дивитися*
2. бахабилмамаг — *не могли дивитися*
3. бахыраммы — *чи дивлюся я?*
4. бахышабылырлар — *вони можуть дивитися одне на одного*
5. бахмадылар — *вони не дивилися*
6. бахдырабылдымы — *чи міг він змушувати дивитися?*
7. бахмалыдысан — *ти повинен був дивитися*
8. бахдырырам — *я змушую дивитися*
9. бахмасады — *якщо він не дивився*

Завдання 1. Опишіть, у якому порядку розташовуються значущі елементи в будові азербайджанського дієслова.

Завдання 2. Перекладіть азербайджанською мовою:

- *чи дивишся ти?*
- *вони не дивилися одне на одного*
- *змушувати дивитися*
- *якщо він міг дивитися*

2.1. Дієслова

Задано пари близьких за змістом дієслів:

звинувачувати — дорікати
запевняти — переконувати
наказувати — командувати
радити — консультувати
благати — упрохувати

Відомо, що всі дієслова з лівого стовпця мають певну «здатність», якої нема у дієслів з правого стовпця.

Завдання 1. Визначте, про яку «здатність» ідеться.

Завдання 2. Знайдіть серед перерахованих нижче дієслів такі, що теж мають відповідну «здатність»:

шантажувати, погрожувати, забороняти, присягатися, кричати, схвалювати, відмовлятися, віднімати, присвячувати, програвати, ляяти, здаватися, вимагати.

Завдання 3. Спробуйте придумати ще два дієслова, що мають «здатність».

2.2. Гуарані

Перед вами кілька дієслівних форм мови Гуарані та їхні переклади українською:

japyhyta ми будемо ловити	noñe'ëi він не говорить
nohyvykõiri він не радіє	okororõ він кричить
ombokapu він стріляє	ndajajupirima ми не прокидалися
remomaitei ви вітаєте	ahyvykõima я радів
ndokarumo'ãi він не буде їсти	añe'ëta я буду говорити
ndapevo'oima ви не брали	namomaiteiri я не вітаю
parekororõmo'ãi ви не будете кричати	japurahei ми співаємо

Завдання 1. Перекладіть українською:

- **akaruma**
- **ojupita**
- **ndavo'omo'ãi**
- **parekororõi**
- **ndapyhyima**

Завдання 2. Перекладіть мовою гуарані:

- ви не стріляєте
- він не співає
- ми будемо їсти
- я не буду співати

Примітка. Завиток над літерою означає, що літері відповідає носовий звук. Літера *y* позначає звук, подібний до українського *и*. Літера *j* та апостроф — особливі приголосні. Гуарані — одна з офіційних мов (разом з іспанською) у Парагваї, де нею розмовляє 94 % населення.

Підказки

1.1. Питання

Подумайте, чи можна відповісти на ці питання просто «так» або «ні».

1.2. Азербайджанська мова

Розбийте слова на такі частини і проаналізуйте, що повинна означати кожна з них:

бах, ыш, дыр, малы, абил, ма, маг, са, ыр, ды, ам, сан, лар, мы.

2.1. Дієслова

Подумайте, як співвідноситься факт вимови кожного дієслова з дією, яку це дієслово називає.

2.2. Гуарані

Розбийте дієслова мови гуарані на такі частини:

1. Префікс заперечення.
2. Префікс особи суб'єкта дії.
3. Корінь.
4. Суфікс заперечення.
5. Закінчення, що відповідає часу дієслова.

Крім того, зверніть увагу на такі фактори:

- Чи містить корінь слова носовий звук.
- Чи префікс особи починається з голосної.
- Чи корінь слова закінчується літерою *i*.
- Що відбувається, коли заперечення стосується майбутнього часу.

Відповіді та вказівки

1.1. Питання

Завдання 1. На питання першої групи недостатньо дати відповідь «ні»: таку відповідь має бути доповнено додатковою інформацією. Водночас відповіді «так» цілком достатньо. Із другою групою навпаки. На питання цієї групи недостатньо дати відповідь «так», цю відповідь потрібно роз'яснити. Водночас простої відповіді «ні» досить. У третій групі роз'яснень не потрібно ні для відповіді «так», ні для відповіді «ні».

Завдання 2. Питання можна віднести до таких груп:

- Ви чай із цукром п'єте? — № 3
- Ти придумала, що тобі подарувати? — № 2
- Ви читали «Мертві душі»? — № 3
- У вас двокімнатна квартира? — № 1
- Заборонені предмети везете? — № 2
- Щось трапилось? — № 2
- Сьогодні середа? — № 1

Разом із тим група, до якої належить питання, може залежати від контексту. Наприклад, коли питання про чай із цукром ставить людина, що саме збирається насипати в чай цукор, це питання слід віднести до групи № 2.

Завдання 3. Приклади фраз:

- Ви приїхали на метро? — № 1
- Ваш син займається спортом? — № 2
- Ви вже вчили тригонометрію? — № 3

1.2. Азербайджанська мова

Завдання 1. На першому місці завжди корінь (**бах** — *дивитися*). Безпосередньо після кореня йдуть індикатор взаємності **ыш**, спонукальності (змушування) **дыр**, обов'язку **малы** (як мали б розташуватися ці індикатори між собою, з задачі неясно). Далі йде індикатор можливості **абил**. Потім ставлять заперечення **ма**. В інфінітиві, очевидно, інших індикаторів не буває, наприкінці ставлять індикатор інфінітива **маг**. В особових формах можливі й інші значущі елементи. Після заперечення йде індикатор умовності **са**. Далі ставлять індикатор часу (**ыр** — теперішній час, **ды** — минулий час). Після нього йдуть індикатори числа й особи (**ам** — я, **сан** — ти, **лар** — вони, відсутність індикатора — *він*). Наприкінці ставлять індикатор питання **мы**.

Завдання 2. Переклади:

- *чи дивишся ти?* — бахырсанмы
- *вони не дивилися одне на одного* — бахышмадылар
- *змушувати дивитися* — бахдырмаг
- *якщо він міг дивитися* — бахабилсады

2.1. Дієслова

Завдання 1. У лівому стовпці задано так звані *перформативні* дієслова. Вони відрізняються від інших дієслів тим, що з їхньою допомогою можна виконувати ту дію, яку вони називають, а не лише описувати її. Наприклад, щоб звинуватити людину, достатньо їй сказати «Я *звинувачую* вас у вбивстві», а наказати можна словами «*Наказую* вам негайно здати зброю». Слова з правого стовпця такої властивості не мають.

Завдання 2. Це такі дієслова:

забороняти, присягатися, схвалювати,
відмовлятися, присвячувати, здаватися, вимагати.

Завдання 3. Наприклад, дієслова «дякувати» і «вітати».

2.2. Гуарані

Дієслово мови гуарані складається з таких частин:

1. Префікс *n(d)(a)-*, якщо є заперечення.
2. Префікс особи суб'єкта дії: *a-* (я), *o-* (він), *ja-* (ми), *pe-* (ви).
3. Корінь.
4. Суфікс *-(r)i*, якщо є заперечення.
5. Закінчення *-ta* для минулого часу або *-ta* для майбутнього часу.

Крім того:

- Префікс заперечення починається з *n* (а не з *nd*), якщо корінь слова містить носовий звук.
- Голосну *a* відкидають з префікса заперечення, якщо префікс особи починається з голосної.
- Суфікс заперечення залежить від попередньої літери: якщо попередня літера *i*, це *-ri*, інакше *-i*.
- Якщо заперечення стосується майбутнього часу, замість кінцівки *-(r)ita* слово закінчується на *-mo'ăi*.

Завдання 1. Переклади українською:

- **akaruma** — я їв
- **ojuřita** — він буде прокидатися
- **ndavo'omo'ăi** — я не буду брати
- **parekororŏi** — ви не кричите
- **ndapyhyima** — я не ловив

Завдання 2. Переклади мовою гуарані:

- ви не стріляєте — **napembokapui**
- він не співає — **ndopuraheiri**
- ми будемо їсти — **jakaruta**
- я не буду співати — **ndapuraheimo'ăi**